

İSTANBUL AREL
ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ

Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Edebiyat Sempozyumu

Bildiri Özetleri Kitapçığı

27 ARALIK 2023

İstanbul Arel Üniversitesi

Cevizlibağ Yerleşkesi-Konferans Salonu

**FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ**

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ-SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ**

**Erken Cumhuriyet Döneminde
Ulus İnşası ve Edebiyat Sempozyumu
Bildiri Özetleri Kitapçığı**

Yayın Tarihi:

Ocak 2024

e-ISBN: 978-625-99707-2-1

Yayıma Hazırlayanlar:

Dr. Öğr. Üyesi Bahadır VURAL & Dr. Öğr. Üyesi Efe ARIK

Tasarım:

Nurdan KARADAŞ TEMİZ

Adres: İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Fakültesi Türkoba Mah. Erguvan Sk. No: 26/K
34537 Tepekent Büyükçekmece/İSTANBUL

Tel: 0 850 850 2735

Fax: 0 212 860 0481

e-posta: ulusinsasiveedebiyat@arel.edu.tr

bahadirvural@arel.edu.tr

efearik@arel.edu.tr

> İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

- 4 | 17 Ekim 2023 Tarihli Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Edebiyat Sempozyumu Çağrı Metni
- 6 | Sempozyum Düzenleme Kurulu
- 7 | Sempozyum Bilim Kurulu
- 8 | Bildiri Özetleri
- 9 | Ulusun On Yıllık Hikâyesi ya da On Yıllık Ulusun Hikâyesi: *Onuncu Yıl Marşı*
Doç. Dr. Ürün ŞEN SÖNMEZ
- 10 | Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Ulus İnşası Bağlamında Halide Edip Adivar'ın *Zeyno'nun Oğlu* Romanı
Nazan YASAN
- 11 | Ulusal Kimliğe Dair Bir Çatışma: İzzet Melih Devrim'in *Tezat* Romanı Üzerine Bir İnceleme
Dilan ALP
- 12 | Ulus İnşasında Toplumsal Cinsiyet ve Doğu-Batı Sorunu: Safiye Erol'un *Kadıköyü'nün Romanı* Örneği
Sultan MAKAR
- 13 | Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Ulus İnşası ve Eğitim: *Yeşil Gece* Üzerine Bir İnceleme
Eda KARATAŞ
- 14 | İmparatorluktan Ulus-Devlete Geçiş Sürecinde "Milli Edebiyat"ın Sınırları Üzerine Tartışmalar
Dr. Öğr. Üyesi Efe ARIK
- 15 | Ulus İnşa Sürecindeki Üvey Evlatlar: Köprü Altı Çocukları
Doğan GÜNDÜZ
- 16 | Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Basın: *Hakimiyet-i Milliye* Gazetesi Üzerine Bir İnceleme
Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU
- 17 | Refik Halid'in *Yezid'in Kızı* Romanında Romans, Ulus ve Etnisite
Dr. Öğr. Üyesi Bahadır VURAL
- 18 | Aydın'ın "Ateşle İmtihani": Halide Edip ve Yakup Kadri Örneği
Dr. Öğr. Üyesi Beyhan Uygun AYTEMİZ
- 19 | Coğrafi İmgelemler: Ulus İnşası, Mekân ve Mavi Anadoluculuk
Arş. Gör. Suat YAZAN
Dr. Öğr. Üyesi Erdem BEKAROĞLU
- 20 | Kurucu Bir Dinamik Olarak Geçmişle Hesaplaşmak: Erken Cumhuriyet Romanında Klasik Dönem Osmanlı'sının Kurgulanışı ve Ulusun İnşası, *Hürrem Sultan* Romanı Örneği
Dr. Süleyman YELOCAĞI
- 21 | Cumhuriyet Kadınının Modern Mesleği Olarak Edebiyatımızda "Daktilo Kız" Temsilleri
Dr. Öğr. Üyesi Bahanur GARAN GÖKŞEN
- 22 | Ulusun Cinsiyetini Romanlar Üzerinden Okumak: Erken Cumhuriyet Dönemi Romanlarında Kadınlık ve Erkeklik Nasıl Kuruldu?
Doç. Dr. Tülin URAL
- 23 | Erken Cumhuriyet Dönemine Üç Kadın Yazarın Hikâyelerinin Merceğinden Bakmak: Nezihe Muhiddin, Şükûfe Nihal ve Suat Derviş
Prof. Dr. Feryal SAYGILIGİL
- 24 | Katılımcıların Özgeçmişi

17 Ekim 2023 Tarihli Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Edebiyat Sempozyumu Çağrı Metni

Ulusçuluk araştırmalarında son otuz yılda gerçekleşen paradigma kayması, ulusların tarihin verili ve değişmez özneleri değil; devlet, kurumlar ve seçkinler başta olmak üzere pek çok failin oluşumuna ve yeniden üretimine katkıda bulunduğu modern bir inşa olduğu fikrini kuvvetlendirmiştir. Tarih ve edebiyat tarihi disiplinlerinin II. Meşrutiyet dönemi ve sonrası için işaret ettiği üzere Türkiye’de ulusçuluk, daha gelişiminin başından itibaren edebiyatla ayrıcalıklı bir ilişki içinde olmuştur. Dolayısıyla Cumhuriyet eşiğinin hemen ötesi ve berisi, uluslaşma ve edebiyat arasındaki bağıntılı ulus inşası kavramsallaştırması aracılığıyla değerlendirmek ve bu olguların farklı ulusal bağlamlardaki tezahürleriyle bir karşılaştırma temeli üretmek bakımından zengin bir alan vaat eder. Sempozyum, disiplin sınırı ve ayrımı gözetmeksizin, Erken Cumhuriyet Döneminde edebi kurumların, üreticilerin, ürünlerin ve kamunun ulus inşası olgusu ile etkileşimine ilişkin her türden incelemeye açıktır. Bununla birlikte çalışmaların aşağıdaki başlıklar etrafında yoğunlaşması umulur:

- ▲ Ulus inşasının ortamı ve aracı olarak edebiyat
- ▲ Ulus üyesi bir birey olarak yazar ve bir inşa etkinliği olarak edebi icra
- ▲ Ulus inşasının ardışık uğraklarında edebiyatın farklılaşan katkı ve rolleri
- ▲ (Farklı) edebi türlerde ve ürünlerde ulus tanım ve tahayyülünün gelişimi ve ulus inşası
- ▲ Edebiyatın ulus inşasının özel ve kamusal uğraklarındaki işlevleri
- ▲ Bir ulus inşası aygıtı olarak eğitimde edebiyatın yeri
- ▲ Basın ve radyoda edebi ürünlerin ve edebiyatçıların ulus inşası bağlamındaki temsilleri
- ▲ Ulus inşa etkinliğinin edebi değer yargılarına, edebi eleştiriye ve edebi tarih yazımına etkileri
- ▲ Türkiye’de ulus inşası ile edebiyat arasındaki ilişkilerin farklı ulusal bağlamlarla karşılaştırılması

(Metne ve sempozyuma ilişkin diğer ayrıntılara <https://ulusinsasiveedebiyat.arel.edu.tr/> adresinden erişilebilir.)

Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Edebiyat Sempozyumu

9:30-9:45 Açılış Konuşması

09:45- 11:00 Birinci Oturum

Ürün Şen Sönmez

Ulusun On Yıllık Hikâyesi ya da On Yıllık Ulusun
Hikâyesi: *Onuncu Yıl Marşı*

Nazan Yasan

Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Ulus
İnşası Bağlamında Halide Edip Adıvar'ın
Zeyno'nun Oğlu Romanı

Dilan Alp

Ulusal Kimliğe Dair Bir Çatışma: İzzet Melih'in
Tezat Romanı

Sultan Makar

Ulus İnşasında Toplumsal Cinsiyet ve Doğu-Batı
Sorunu: Safiye Erol'un *Kadıköyü'nün Romanı* Örneği

Eda Karataş

Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Ulus
İnşası ve Eğitim: *Yeşil Gece* Üzerine Bir İnceleme

11:00-11:10 Çay Molası

11:10-12:10 İkinci Oturum

Efe Arık

İmparatorluktan Ulus-Devlete Geçiş Sürecinde
"Milli Edebiyat"ın Sınırları Üzerine Tartışmalar

Doğan Gündüz

Ulus İnşa Sürecinde Üvey Evlatlar: *Köprü Altı Çocukları*

Hayati Tüfekçioğlu

Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Basın:
Hakimiyet-i Milliye *Gazetesi* Üzerine Bir İnceleme

12:10-13:00 Öğle Yemeği Arası

27 ARALIK 2023

09.30-17.30

Cevizlibağ Yerleşkesi-Konferans Salonu

13:00-14:20 Üçüncü Oturum

Bahadır Vural

Refik Halid'in *Yezidin Kızı* Romanında Romans,
Ulus ve Etnisite

Beyhan Uygun Aytemiz

Aydının "Ateşle İmtihani": Halide Edip ve
Yakup Kadri Örneği

Suat Yazan - Erdem Bekaroğlu

Coğrafi İmgelemler: Ulus İnşası, Mekan ve
Mavi Anadoluculuk

Süleyman Yelocağı

Kurucu Bir Dinamik Olarak Geçmişle Hesaplaşmak:
Erken Cumhuriyet Romanında Klasik Dönem
Osmanlı'sının Kurgulanışı ve Ulusun İnşası,
Hürrem Sultan Romanı Örneği

14:20-14:30 Çay Molası

14:30-15:30 Dördüncü Oturum

Bahanur Garan

Cumhuriyet Kadınının Modern Mesleği Olarak
Edebiyatımızda "Daktilo Kız" Temsilleri

Tülin Ural

Ulusun Cinsiyetini Romanlar Üzerinden Okumak:
Erken Cumhuriyet Dönemi Romanlarında Kadınlık
ve Erkeklik Nasıl Kuruldu?

Feryal Saygılıgil

Erken Cumhuriyet Dönemine Üç Kadın Yazarın
Hikâyelerinin Merceğinden Bakmak:
Nezihe Muhiddin, Şüküfe Nihal ve Suat Derviş

15:30-16:30 **Panel:**

Bitmez Bir İnşaatın Edebiyatı Üzerine:
"Türk Edebiyatı" mı, "Türkçe Edebiyat" mı?

Davetli Konuşmacılar:

Erol Köroğlu

Mehmet Fatih Uslu

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Dr. Öğr. Üyesi Efe Arık

Dr. Öğr. Üyesi Bahadır Vural

Arş. Gör. Melda Karakuş

Arş. Gör. Hilal Kurt

Arş. Gör. Merve Köse

Sempozyum Bilim Kurulu

Prof. Dr. Hayati Tüfekçioğlu

Prof. Dr. Feryal Saygılıgil

Doç. Dr. Ebru Belgin Yetişkin

Dr. Öğr. Üyesi Beyhan Uygun Aytemiz

Dr. Öğr. Üyesi İlkay Özküralpli

Dr. Öğr. Üyesi Ürün Şen Sönmez

Dr. Öğr. Üyesi Seran Demiral

Dr. Öğr. Üyesi Bahanur Garan Gökşen

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Özkan

Dr. Öğr. Üyesi Efe Arık

Dr. Öğr. Üyesi Bahadır Vural

BİLDİRİ ÖZETLERİ

Ulusun On Yıllık Hikâyesi ya da On Yıllık Ulusun Hikâyesi: Onuncu Yıl Marşı

Doç. Dr. Ürün ŞEN SÖNMEZ

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Onuncu Yıl Marşı, Türkiye’de ulus inşasının sembolik unsurlarından biridir. Bu marş, bir yandan yeni ulusun kıvançlı topluluklarını bir araya getiren coşkun ruh halini simgelerken bir yandan bu yeni “biz”in inşasının belirleyicilerini sunar. *Onuncu Yıl Marşı*’nın hemen her ulusal günde ve kutlamada en bilinen, en dinlenen ve en söylenen marş olduğunu söylemek hatalı olmaz. Bunda bestenin bir etkisi olup olmadığı bu çalışmanın alanı dışındadır ancak güftenin, marşın bu kadar benimsenmesinde ve yayılmasında etkili olduğu rahatlıkla söylenebilir. *Onuncu Yıl Marşı*’nın sözleri, bir “biz” hikâyesi anlatır. Marşın bunca sevilmesinde ve benimsenmesinde anlattığı hikâyenin benimsenmesinin ve dinleyenlerin hikâyesi anlatılan hakikate dâhil olduklarını hissetmelerinin payı yüksektir. Ancak bu anlatı aynı zamanda ulus inşası çabalarının bir verimidir. Dolayısıyla inşa edilen bu yeni “biz”in içinde konumlanmayanlar ya da kendini burada konumlandırmayanlar açısından böyle bir benimseme ya da müdahilikten söz edilemez. Bu açıdan aslında marşın güftesi inşa edilen ve asli kabul edilen ulusun, yeni “biz”i tanımlarken onun kapsamını da çerçeveler. Edebiyatın ulus inşası yolunda kullanılmasının iki önemli icracısı Behçet Kemal Çağlar ve Faruk Nafiz Çamlıbel tarafından yazılan güfte, ulus inşası ve edebiyatın bu yolda üstlendiği işlev bağlamında çözümlenmeye müsaittir. Ulus inşasında sembolik tarih ve sayıların kullanımına da örnek olan bu marş bir bakıma hafıza mekânı olarak da tanımlanabilir. Bu çalışmada *Onuncu Yıl Marşı*’nın sözleri/güftesi bir şiir olarak alınmış ve çözümlenmiştir. Bu çözümleme ile bir yandan *Onuncu Yıl Marşı*’nın benimsenmesinde ve yaşamasında anlattığı “biz” hikâyesinin etkileri sorgulanmış, diğer yandan marşın sözlerinin inşa edilen ulusu nasıl tanımladığı ve bu ulusun neleri/kimleri kapsadığı dönemin zihniyeti ile ilişkilendirilerek ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Onuncu Yıl Marşı*, Faruk Nafiz Çamlıbel, Behçet Kemal Çağlar, Ulus, Edebiyat.

Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Ulus İnşası Bağlamında Halide Edip Adivar'ın *Zeyno'nun Oğlu* Romanı

Nazan YASAN

İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Programı Öğrencisi

Edebiyatın önemli bir türü olan roman, uzun soluklu oluşu dolayısıyla başka insanların hayatlarına tanıklık edebilme fırsatı tanımaktadır. 1923 yılında kurulan Cumhuriyet rejiminin halka kabul ettirilebilmesi, inkılapların insanların gündelik hayatına sokulabilmesi ve ulus inşasının gerçekleştirilebilmesi yalnızca hukuksal olarak yapılan devrimlerle gerçekleşemeyecekti. Ulusu inşa edilen bir olgu olarak düşündüğümüzde edebiyatın rolü büyüktür. İnsanın duygularına hitap ederek hayatlarına sızan roman kahramanları, onların yapıp etmeleri konusunda yönlendirici bir rol üstlenmektedir.

Halide Edip Adivar, romanlarıyla Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının temel taşlarından biridir. Yazar eserlerinde karakterleri aracılığıyla milli değerleri vurgulamış, böylelikle okuyucuların kendi tarih ve kimlikleriyle derin bir bağ kurmasını sağlamayı amaçlamıştır. 1928 yılında kitaplaştırılan *Zeyno'nun Oğlu*, *Adivar'ın Kalp Ağrısı* romanının devamı niteliğindedir. Milliyetçilik fikirlerini işleyen Halide Edip'in eserlerini "toplumsal cinsiyet" ve "öteki" kavramları üzerinden okuyabiliriz. Yazar bahsi geçen romanında, bir taraftan ne olduğumuz ve ne olmamız gerektiğini ortaya koyarken diğer taraftan da ne olmadığımızın sınırlarını çizmeye çalışmaktadır.

Bildiride öncelikle *Zeyno'nun Oğlu* eserinin kahramanları, olay örgüsü ve temel temaları hakkında bilgi verilecek, daha derin bir bakış oluşturabilmek için yazarın biyografisinin ve kamusal kişiliğinin anahatlarına değinilecektir. Ardından bir inşa olarak ulus kavramı ele alınarak edebiyatın bu inşadaki rolünden bahsedilecektir. Son kısımda ise *Zeyno'nun Oğlu* eserinin yayımlandığı dönem bağlamında ulusun temsilleriyle genel ilişkisi sunulduktan sonra, eserin kurgusal ve söylemsel öğeleri, Kadir Dede'nin Edebiyatın Ulusu Ulusun Edebiyatı incelemesinde geliştirdiği, romanın ulus inşasındaki işlevlerine ilişkin kavramsal çerçevesine göre değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Halide Edip Adivar, *Zeyno'nun Oğlu*, Ulus İnşası, Roman.

Ulusal Kimliğe Dair Bir Çatışma: İzzet Melih Devrim'in Tezat Romanı Üzerine Bir İnceleme

Dilan ALP

İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Programı Öğrencisi

Ulus inşası; dünya çapındaki ekonomik, siyasal vb. gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan modern devlet anlayışının gerekli kıldığı, tarihsel ve kültürel bir ortaklaşma sürecini ifade etmektedir. Ulus inşasının mümkün kılınabilmesinin önemli bir bileşeni de, bireylerin özel yaşantılarında bu inşa sürecine katılmalarının, ulusun varlığını ve etkinliğini tanıyıp onaylamalarının sağlanmasıdır. XIX. ve XX. yüzyılda edebiyat, özellikle de roman bu işlevin önde gelen taşıyıcılarından olmuştur.

Bu bildiride, İzzet Melih Devrim'in *Tezat* romanı üzerinden, ulusu oluşturan niteliklerin milliyetçilik ideolojisi ile ilgisini açıklamak ve toplumu ulusa dönüştüren niteliklerin söz konusu esere nasıl yansıtıldığını çözümlenmek amaçlanmıştır. Romanda, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün bir olasılık olarak belirttiği toplumsal değişim sürecinde, artan siyasal baskılara dayanamayan başkarakter Naşit, Batum'a, amcası Osman Bey'in yanına gider ve orada katıldığı bir baloda Rus asıllı Miliça ile tanışır. Eski aile dostlarından Nusret Bey'in kızı Behire ile nişanlı olan Naşit, Miliça'dan çok etkilenmiştir ve bir seçim yapması gerekmektedir. Osmanlı İmparatorluğu-Rusya ilişkisinin kişisel düzeyde bile düşmanlığa varan gerilimini, Behire, Naşit ve Miliça'nın oluşturduğu aşk üçgeni üzerinden ele alan yazar, eserde temel olarak aşkı işler gibi görünse de dönemin siyasal, toplumsal ve kültürel değişimlerini bireyin özel yaşantısıyla ilişkilendirerek okuyucuya aktarır. Romanda Batıyı temsil edenin Miliça, Doğuyu, yani milli olanı temsil edenin Behire olması tesadüf değildir. Bu ikilemi yaşayan Naşit'in seçimi, toplumda uyandırılmak istenen milli duyguların tetikleyicisi niteliğindedir. Nitekim Naşit Miliça'ya duyduğu aşka rağmen, eserin sonunda köklerini, içinde bulunduğu toplum tarafından şekillenen değerlerini hatırlamış ve köklerinden kopamayacağını anlamıştır. Eserde öne sürülen; bir insanın kültürel köklerinden kopamayacağı ve milli bilincin her şeyin üstünde olduğu yönündeki düşüncesi; sonunda Naşit'in Behire'ye dönüşüyle kanıtlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ulus İnşası, Roman, İzzet Melih Devrim, *Tezat*.

Ulus İnşasında Toplumsal Cinsiyet ve Doğu-Batı Sorunu: Safiye Erol'un *Kadıköyü'nün Romanı* Örneği

Sultan MAKAR

Istanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Programı Öğrencisi

Ulus devlet olgusu, kendinden önceki politik birimlerin hepsinden daha yoğun biçimde toplumun iç dünyasına bağlanır ve insanların duygusal nitelikleriyle ilişki içerisinde yer alır. Uyumlu bir millet oluşumu için ortak bilinç oluşturulması ulus inşası bakımından önemli bir hedeftir. Bir ulus inşa aracı olarak romana yaklaşıldığında, onun en temel özelliğinin özel alanda gerçekleştirilen bireysel bir eylem olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönü itibariyle kamusal alandaki inşa faaliyetleri için alternatif bir kanal niteliğindedir. Bu çerçevede romanın inşa sürecindeki işlevi kamusal alanda gerçekleştirilmek istenilenlerin özel alana aktarımıdır. Romanın Türkiye'deki doğuşu ve gelişimi Avrupa'daki süreçten farklı bir seyir izlemektedir. Türkiye'de roman modernleşme ve Batılılaşma ile paralellikler gösterir. Tanzimat döneminde Türk edebiyatına yeni türler girdikten sonra, Doğu Batı meselesi edebiyat eserlerinde temel konulardan biri olmuştur. Bu konu, Safiye Erol'un metinlerinde de önemli bir yer tutmaktadır. Safiye Erol, Doğu-Batı çatışmasına ve kimlik problemine karşı bir sentez arayışındadır. Evrensel bir kategori olan insanın yerine, onu Doğulu ve Batılı olarak ikiye ayırıp bunların birbirinden çok farklı özlere sahip olduğu kabul edildiğinde, dönüşüm için kavramsal bir engel kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Tabii ki vaziyetin böyle olması Erol'un kabahati değildir. "Bireyler ve gruplar, kendi kimliklerini yalnız kültür ve tarihleriyle değil, öteki varlıklara karşı algılamak eğilimi gösterdikleri için, karşıtlık kaçınılmazdır. Erol eserlerinde, tarihsel hakikatin içinden konuşmaktadır. Hakikat şudur ki, Tanzimat'tan beri Türk cemiyeti ve Türk insanı nasıl hayatındaki ikiliğin doğurduğu bir benlik buhranı içinde kalmışsa, Türk edebiyatı da bu cinsten bir ikiliğin tesiri altındadır. *Kadıköyü'nün Romanı*, Safiye Erol'un ilk romanıdır. 1935'te "Vakit" gazetesinde tefrika edilen roman, 1938'de kitaplaştırılmıştır. Romanı, adını aldığı semtteki gençlerin Cumhuriyet'in yeni hayatına uygun bir yaşayışla, eğlence ve aşk içindeki zamanlarını konu alır. İdeal kavramı Erol'un ilk defa bu romanında ideal kadın, ideal erkek gibi nitelermelerle kişiler üzerinden ortaya çıkmış, romanda Erol, ideal insan ve ideal Türk tanımlamalarıyla Tanzimat'la ortaya çıkan yeni insanın nasıl olması gerektiğini romanın kahramanları aracılığıyla aktarmaktadır. Romanın sonunda, Şark-Garp kadını karşılaştırmasına bakıldığında ve yazarın diğer romanlarıyla kıyaslandığında, kadın karakter yazarın ideal kadın tasarısının daha sonraki romanlarda gelişecek ilk örnektir. Tanzimat her şeyden önce, devlet yapısındaki ve toplumdaki dönüşümlerle yeni bir insan yaratmıştır. Bu romanda kurgulanan kadın karakterler incelendiğinde ileriki dönemlerde ortaya çıkacak olan yeni kadın tasarısının toplumda henüz ortaya çıkmadan önce edebi ve fikirsel eserlerde ortaya çıktığı görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Ulus İnşası, Roman, Toplumsal Cinsiyet, Doğu-Batı Döualizmi, *Kadıköyü'nün Romanı*.

Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Ulus İnşası ve Eğitim: Yeşil Gece Üzerine Bir İnceleme

Eda KARATAŞ

İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Programı Öğrencisi

Erken Cumhuriyet Döneminin ana meselelerinden olan uluslaşma fikri dönemin yazarlarının hemen hepsi tarafından edebiyata yansıtılmıştır. Toplumsal hayatı yaşanan gerçeğe en yakın biçimde kurgusal bir düzleme aktaran roman, ulus inşasına yönelik izlerin çokça rastlanıldığı bir edebi türüdür. Erken Cumhuriyet Dönemi edebiyatçılarından Reşat Nuri Güntekin'in eserleri de ulus inşası çerçevesinde okunabilecek eserlerdendir. Bu bildiri temel olarak Reşat Nuri Güntekin'in *Yeşil Gece* romanında yer alan ulus inşasıyla bağlantılı unsurlara odaklanacaktır; ancak bunun öncesinde Reşat Nuri Güntekin'in hayatına, edebi kişiliğine ve eserin yazıldığı döneme kısaca değinilecektir.

Romanın yayımlandığı 1928 yılı, eğitim alanında yapılan inkılaplar açısından da önem arz etmektedir. Güntekin bu romanında yobaz ve aydın öğretmen karakterleri üzerinden öğretmenin toplum içindeki önemini ve yerini de vurgulayarak mektep-medrese çatışmasını konu almıştır. Aydın kesim öğretmen tiplerini cumhuriyet değerlerini temsil eden, ilime ve fenne önem veren, ilerlemeci karakterlerdir. Yobaz kesim öğretmen tiplerini ise bilim karşısında konumlanmış, inkılap düşmanı ve kendi çıkarları uğruna halkı kandırmaktan kaçınmayan karakterlerdir. *Yeşil Gece*'de eğitim, modernleşme ve kültürel dönüşüm önemli bir yer tutar. Karakterler, modern eğitim kurumlarında yetişirken, yeni eğitim sistemine adapte olma çabaları, ulusal bir kimlik oluşturma sürecine katkıda bulunur. Geleneksel unsurlar, karakterlerin kişisel deneyimleri üzerinden anlatılır ve bu unsurların ulusal kimliği güçlendirmedeki rolü vurgulanır. Romanın başkarakteri Ali Şahin Efendi hem medrese hem Darülmüallimin eğitimi almıştır. Ali Şahin Efendi'nin geleneksel yöntemlere sıkı sıkıya bağlı bir Anadolu kasabası olan Sarıova'ya gönüllü olarak gitmesi ve laik bir eğitim vermeyi amaçlaması romanın temel akışını oluşturmaktadır. Bildiride, softalara karşı eğitimi ve gündelik hayatı dünyevi ilkeler doğrultusunda dönüştürme mücadelesi veren başkarakterin temsil ettiği sekülerist yönelimin ulusallığın inşasıyla ilişkisi tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulus İnşası, Sekülerleşme, Eğitim, *Yeşil Gece*.

İmparatorluktan Ulus-Devlete Geçiş Sürecinde “Milli Edebiyat”ın Sınırları Üzerine Tartışmalar

Dr. Öğr. Üyesi Efe ARIK

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

II. Meşrutiyet döneminde “millî edebiyat” tartışmaları, tarihsel koşulların değişimine ve İttihat ve Terakki'nin yayın alanında izlediği siyasete koşul olarak Osmanlı-Türk edebiyat alanının sınırlarını belirleyici bir nitelik kazanmıştır. Fakat bu belirleyicilik, “millî/millet/milliyet” kavramlarına yüklenen anlam yelpazesinin genişliği ve dinamik yapısı nedeniyle aynı zamanda bazı belirsizlikleri de beraberinde getirmiştir. Bunlardan birincisi, “Osmanlı” kelimesinin hem imparatorluğu oluşturan tüm unsurları kapsayacak biçimde hem de sadece “Türk” anlamında kullanılabilmesi ve bununla ilintili olarak “millî/millet/milliyet” ile “kavmî/kavim/kavmiyet” kavramlarının bazen farklı bazen de aynı anlamlarda kullanılabilmesinden kaynaklanır. Fakat burada asıl olarak üzerinde durmak istediğimiz belirsizlik, Türk milleti/kavmi tabiri ulus anlamında kullanıldığında bu ulusu oluşturan unsurların neler olduğu, nasıl tanımlandığı ve ulusal bir edebiyatın inşasında nasıl bir anlam yükü taşıdığıdır. İttihat ve Terakki'nin güdümünde “millî” kimlik inşasına yönelik siyasal bir proje olarak ortaya çıkan “millî edebiyat”, önemli ölçüde bu sorular çerçevesinde yapılan tartışmalarla şekillenecektir. Balkan Savaşlarının ardından Türkçülüğün yükselişiyle birlikte önemli bir ivme kazanan bu tartışmalar, I. Dünya Savaşı yıllarında da çözüme kavuşmamıştır. Burada üzerinde duracağımız Türkçülüğü açıklığa kavuşturma sorunu ile hece/aruz ve dilde sadeleşme sorunları üzerine yapılan tartışmalar, siyasal alan ile kültürel alan arasında farklı “milliyetçilik” anlayışları çerçevesinde kurulan bağlantıları ve buradan hareketle “millî edebiyat”ın sınırlarını belirleme mücadelesini anlamak açısından önemli ipuçları sunacaktır. Bu doğrultuda, Osmanlı-Türk ve millî-kavmî kavramlarının farklı veya aynı anlamlarda kullanımından doğan belirsizlik, bir milletin benliğini oluşturduğu düşünülen unsurlara ilişkin belirsizliğe giden yolda başlangıç noktamız olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ulus İnşası, Türkçülük, Milli Edebiyat.

Ulus İnşa Sürecindeki Üvey Evlatlar: *Köprü Altı Çocukları*

Doğan Gündüz

Yazar ve Araştırmacı

Suat Derviş, 1935 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan edebi tattaki çarpıcı röportajlarında çocuklara, kadınlara, işsizlere, yoksullara yer verir. Derviş, 31 Ekim'de çıkan röportajında, Çocukları Kurtarma Yurdu'nun kapısından kadro ve bütçe olmadığı gerekçesiyle döndürülen iki sokak çocuğunun hayal kırıklığını aktarır. Çocukları Kurtarma Yurdu, İstanbul şehrinde, maddi ve manevi yoksuzluk yüzünden sokağın türlü menfi tesirleri altında yetişen cürüm işlemeye müsait veya cürüm işlemiş çocukların terbiye ve talimi için 1933'te açılmıştır. Bu özel kurumun 1940 yılında Maarif Vekaleti'ne devri sırasındaki resmi yazışmalarda kimsesiz çocuklardan, "içtimai bünyede birer parazit olarak yaşayan", "şehirlerin sıhhat ve asayışı için dahi birer tehlike haline gelen serseri çocuklar" olarak söz edilir.

Kadınların ilk kez milletvekili olduğu 1935 yılındaki seçimlerde meclise giren on sekiz kadın milletvekilinden biri de Huriye Baha'dır (Öniz). Tahsilini Londra Üniversitesi Bedford Koleji'nde pedagoji üzerine tamamlayan Öniz, görev yaptığı V. Dönem boyunca uzmanlığı olan pedagoji veya eğitim alanında değil, bunun dışındaki encümenlerde çalışmıştır. Öniz, her ne kadar kimsesiz veya aileleri fakir ve muhtaç olan çocukların yoksulluğunu, sefaletini, eğitim hakkını, bu çocukların da toplumun varlıklı ailelerinin çocuklarının haklarına sahip olduğunu meclis kürsüsünden dile getir(e)memiş olsa da yazdığı *Köprü Altı Çocukları* romanıyla o dönemdeki sokak çocuklarının sosyal durumunu, yaşama koşullarını, kurumların bu çocuklara yaklaşımındaki aksaklıkları ve yetersizlikleri gözler önüne serer. Suat Derviş'in 1935 yılında yaptığı röportajlarında görüştüğü çocuklarla, pedagog Huriye Baha Öniz'in 1936 tarihinde yayımlanan *Köprü Altı Çocukları* romanındaki çocuklar, benzerlikleriyle ulus inşa sürecindeki üvey evlatlar olarak karşımıza çıkar.

Anahtar Kelimeler: Ulus İnşası, Kimsesiz Çocuklar, *Köprü Altı Çocukları*, Çocukları Kurtarma Yurdu, Huriye Baha Öniz, Suat Derviş.

Erken Cumhuriyet Döneminde Ulus İnşası ve Basın: *Hakimiyet-i Milliye* Gazetesi Üzerine Bir İnceleme

Prof. Dr. Hayati TÜFEKÇİOĞLU

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Cumhuriyet, toplum tarihimiz bakımından çok önemli bir kırılma dönemini içermektedir. Cumhuriyet ile birlikte Türk toplumu çok milletli imparatorluk örgütlenmesinden ulus devlet örgütlenmesine geçmiştir. Bu dönemin başlangıcında basın, içeriğindeki çok zengin malzeme ile yeni bir devlet inşa etme ve yeni bir kimlik oluşturma sürecinde aktif şekilde rol almaktadır. Bu çalışmada Cumhuriyet'in kurucu güçlerinin Ankara'da çıkardığı *Hakimiyet-i Milliye* Gazetesi'nin 1927 yılındaki harf devrimini izleyen bir yıl içindeki nüshalarında, yeni siyasetin, yeni kimliğin, topluma sunulması, tanıtılması, benimsetilmesi bir anlamda ulus inşa çabaları incelenmiştir. *Hakimiyet-i Milliye* Gazetesi'nde yeni kimliğin nasıl tanıtıldığı, halka nasıl sunulduğu, yeni kimlik sunulurken eskisinin nasıl değerlendirildiği araştırılmış, yeni kimlik elbette yeni ve farklı bir yaşam biçimini de beraberinde getireceği için bu yaşam biçiminin gazetede halka nasıl sunulduğu da incelenmiştir.

Türkiye Cumhuriyet'inin 100. yılını idrak ettiğimiz bu günlerde, genç cumhuriyetin ulus bilinci inşasında kullandığı araçları, tarihsel sosyolojinin imkânlarıyla yeniden değerlendirmenin önemi büyüktür. Bilindiği gibi dönemin toplum yapısının okur yazar oranı son derece düşüktür. Harf Devrimi ve devamında yaygın, kitlesel eğitim reformları ile genç Cumhuriyet'te okuryazarlık hızla artış gösterse bile mevcut okuryazar yurttaşın toplumun hangi kesimlerinden oluştuğu da akılda tutulmalıdır. *Hakimiyet-i Milliye* Gazetesi'ndeki; çocuk isimlerinden mizah biçimine, eğlence örneklerinden gündelik dilin kullanımına, edebiyata hatta fıkraların konusuna kadar gündelik hayatın neredeyse her alanına sunulan ulusal ölçekteki önerilerin toplumun dar, sınırlı okuryazar kesimlerine ulaşabildiğini ifade etmek yerinde olacaktır. Dolayısıyla, yazılı basın aracılığı ile ulus bilinci yaratmanın sınırlılıkları tarihsel metodolojinin yöntemleriyle değerlendirilirken cumhuriyete miras kalan toplumsal yapının özellikleri de göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: *Hakimiyet-i Milliye*, Basın, Gazete, Ulus.

Refik Halid'in *Yezid'in Kızı* Romanında Romans, Ulus ve Etnisite

Dr. Öğr. Üyesi Bahadır VURAL

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Cumhuriyet kurulurken vatana ihanet suçlamasıyla yurttaşlıktan çıkarılan ve yeni rejimin, dolayısıyla da inşa edilmeye çalışılan ulusal kimliğin ve oluşum halindeki ulusal belleğin ayrıcalıklı ötekilerinin önemli bir cüzünü oluşturan '150'likler'den biri olan Refik Halid, bir nedamet ve saf değiştirme andacı olarak değerlendirilen *Yezid'in Kızı* romanı ile o tarihe kadar uzaktan bir seyircisi olarak kaldığı Türk ulusunun (ve ulus-devletinin) inşasına ilk etkin katkısını vermiş oluyordu. Bu bildiriye, Türkiye dışında yazıldığı gibi, konusu da bütünüyle Türkiye dışında geçen *Yezid'in Kızı*'nda örülen imge, ilişki, hatta kavramlar, erken Cumhuriyet döneminin benzer izleklere sahip, ama içeriden yazılmış ve içeriği tahayyül ve tarif eden birkaç roman örneğine de değinilerek değerlendirilmektedir. *Yezid'in Kızı*'nı çağdaşı olan emsallerinden ayıran üç temel unsurdan söz edilebilir: Öncelikle Türkiye edebi kamusuna ilk resmi sunuluşunda bile sakınılmadan, hatta bir tür gururla vurgulanan, bununla birlikte en azından romanın merkezindeki aşık çift arasında dikey bir uygarlık mübadelesi ve bir (kendinden/kendiliğinden) kurtarma operasyonu da öngörmeyen nüanslı bir oryantalist tavır söz konusudur. İkinci olarak, teritoryal sınırları hâlâ belirsizlikler taşıyan ve hâlâ nüfusunu bir ulusa dönüştürmeye çalışan devlete, onun komşularına ve siyasal rakiplerine ilişkin "gerçekçi" bir jeopolitik söylem üretilmeye çalışıldığına tanıklık edilir. Son olarak da ilk iki ögeyle iç içe geçmiş bir biçimde, ulusları, "ırkları", etnisiteleri ve devletleri belirgin hiyerarşilere oturtma yönelimi anlatıya hâkimdir. Bu özellikleriyle *Yezid'in Kızı*, romanın, ulusal bir edebiyatın yerleşik biçimsel teamüllerine uymadığında bile, bir edebi tür olarak ulus-devletin simgesel karşılığı olduğuna ilişkin Franco Moretti'nin yargısını doğrular.

Anahtar Kelimeler: Refik Halid, *Yezid'in Kızı*, Roman, Ulusal İmgelem.

Aydının “Ateşle İmtihani”: Halide Edip ve Yakup Kadri Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Beyhan Uygun AYTEMİZ

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

İnsanlık tarihinin biçimlenmesinde önemli bir role sahip olan savaşlar edebiyatın başat mevzularından biri olmuştur. Savaşların ve onların toplum ve insan üzerindeki etkilerinin edebî metinlerdeki anlatımında bir “çift başlılık” olduğunu söylemek mümkündür. Edebî metinlerde savaş ya toplumların bağımsızlık uğruna verdiği mücadeleyi ve döktüğü kanları kutsallaştırmak yoluyla olumlanan ya da yıkıcı etkileri nedeniyle olumsuzlanan bir deneyim olarak ortaya çıkar.

Savaş ve onun gerek toplum gerekse bireyler üzerindeki etkileri, Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında Trablusgarp ve Balkan Savaşlarıyla başlayıp I. Dünya Savaşı ertesinde Millî Mücadele ile sonlanan varoluş / bağımsızlık mücadelesi, Erken Cumhuriyet Dönemi Edebiyatında önemli bir yer tutmuştur. Deneyimi doğrudan tanıklıkları aracılığıyla sıcağı sıcağına metinselleştiren pek çok şair ve yazar, yıkılan imparatorluğun artakalanlarından söylemsel düzlemde bir “millet”i inşa edebilmenin sorumluluğunu taşır görünmektedir.

Millî Mücadele dönemini doğrudan deneyimlemiş olan Halide Edip Adivar (İstanbul, 1882-İstanbul, 1964) ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Kahire, 1889-Ankara, 1974) da; öykülerinin yanı sıra Ateşten Gömlek ve Yaban gibi kanonikleşmiş romanları, Türkün Ateşle İmtihani ve Vatan Yolunda gibi anı kitaplarıyla süreci çeşitli yönleriyle ele almışlardır. Ateşten Gömlek ve Yaban sundukları malzeme aracılığıyla Millî Mücadele’nin gerek aydınlar gerekse halk açısından nasıl bir deneyimin kaynağı olduğunu saptar. Bunun yanı sıra metinlerin birinci tekil şahıs anlatıcılarının, Peyami ve Ahmet Celal’in, Anadolu coğrafyasında verilen bağımsızlık mücadelesine ve bu mücadelenin Anadolu insanı tarafından nasıl deneyimlendiğine yönelik tavırları yazarlarının “aydın-halk ilişkisi”ne ve “ulus inşası”nın koşullarına yaklaşımları arasındaki karşıtlık ve / ya da koşutlukları saptamak adına da önemli veriler sunar.

Bu incelemede söz konusu iki romandan yola çıkılarak Halide Edip ve Yakup Kadri’nin Anadolu’ya, Anadolu insanına ve “düşman”a bakışları karşılaştırılacak; ulusal kurtuluş mücadelesini konu edinen bu metinlerde millî kimliğin söylemsel düzlemde inşasında âdeta kaçınılmaz olan “biz / onlar” karşıtlığının nasıl yapılandırıldığı, “öteki”nin -inşası ve görünürlüğü’nün koşulları çerçevesinde- “kim olduğu” tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Millî Mücadele, Halide Edib Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ulus İnşası, Aydın-Halk, Öteki.*

Coğrafi İmgelemler: Ulus İnşası, Mekân ve Mavi Anadoluçuluk

Ar. Gör. Suat YAZAN

Kastamonu Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Coğrafya Bölümü

Doç. Dr. Erdem BEKAROĞLU

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü

Bugünkü Türkiye’de, Geç Osmanlı döneminde, Fransız Devrimi’nin yol açtığı milliyetçi dalgaya tepki olarak gelişen Osmanlıcılık ve İslamcılık gibi politikaların başarısızlığı, etnisiteye dayalı bir dizi sosyal kimlik siyasetinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış ve bunlar arasında Türkçülük ile onun modern ve seküler bir versiyonu olan Kemalizm bilhassa Erken Cumhuriyet döneminde öne çıkmıştır. Söz konusu kimlik politikaları genellikle iktidar tarafından desteklenmekte ve yalnızca siyasal, tarihsel, sosyal ya da kültürel bağlamlara değil, aynı zamanda bir mekânsallığa da vurgu yapmaktadır. Öyleki sosyal kimlik inşasını hedefleyen kimlik politikaları, birer coğrafi imgelem olarak mekânın farklı anlamlarla yeniden kavramsallaştırılmasını sağlamaktadır. İnsanların yaşadıkları yerleri nasıl algıladıklarına ve onları nasıl yeniden ürettiklerine odaklanan coğrafi imgelemler, mekânın bir yandan fiziksel ve kültürel gerçeklikleri, diğer yandan da duyguları, hisleri, tercihleri ve değerleri yansıtan bir kavrayışla inşa edilmesine gönderimli bir kavramsal çerçevedir. Bu çalışmada, söz konusu çerçeveye dayalı olarak, Erken Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan ve iktidar dışında gelişme gösteren Mavi Anadoluçuluğun ortaya koyduğu coğrafi imgelem mercek altına alınmaktadır. En önde gelen temsilcileri arasında Cevat Şakir Kabaağaçlı, Sabahattin Eyüboğlu ile Azra Erhat’ın olduğu ve esas olarak 1950-1970 yılları arasında etkinlik göstermiş olan bu edebi-entelektüel çevre, deneme, roman, hikaye, çeviri, gezi yazısı gibi çeşitli edebi ürünler aracılığıyla yeni bir Anadolu imgesi ortaya koymuştur. Mavi Anadoluçuluğun öne sürdüğü coğrafi imgelemin en önemli hususiyeti, mekânın (Anadolu’nun) bir aktant, yani aktif bir oyuncu rolüne sahip olmasıdır. Diğer imgelemlerden farklı olarak, bu kavrayışta mekânın uygarlık birikimini sentezleyici ve üzerinde yaşayan toplumu şekillendirici bir etkiye sahip olması; Anadolu insanını uygarlık tarihinin birikimine, değerlerine ve kültürel zenginliğine doğrudan bağlar. Mavi Anadolu çevresinin hümanist ve kozmopolit coğrafi imgelemi, 1980 öncesindeki siyasi ve ideolojik çekişmeler nedeniyle dar bir entelektüel çevreyle sınırlı kalmış ve sonrasında yükselen Türk-İslam Sentezi etkisiyle ise geniş kitlelere ulaşamamıştır. Bununla birlikte, yaklaşık yarım yüzyıl sonra, Mavi Anadoluçuluğun birleştirici ve kapsayıcı imgelemini yeniden ziyaret etmek, Türkiye’deki kimlik krizlerinin ve toplumsal polarizasyonun aşılmasında oynayabileceği potansiyel rol merkeze alındığında, önemli fırsatları da barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Refik Halid, *Yezid’in Kızı*, Roman, Ulusal İmgelem.

Kurucu Bir Dinamik Olarak Geçmişle Hesaplaşmak: Erken Cumhuriyet Romanında Klasik Dönem Osmanlı'sının Kurgulanışı ve Ulusun İnşası, *Hürrem Sultan* Romanı Örneği

Dr. Süleyman YELOCAĞI

Artvin Çoruh Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Bu çalışmanın amacı, temelde iki konu üzerine düşündürmektir. Bunlardan birincisi, sosyal bilimlerde parçalanmışlığın yarattığı akademik ve entelektüel verimsizliktir. İkincisi ise, bu durumu tersine çevirecek bir okumayı tarih ve edebiyat üzerinden yapmaya çalışmanın imkânlarını tartışmaktır. Çalışmanın temel savı, Erken Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan roman yazımı üzerinden, dönemin rejiminin içeriği, söylemi ve inşa süreçleri hakkında çıkarımlar yapılabileceğine yöneliktir. Bilindiği üzere bahsi geçen süreçte, iktidarın en önemli sorunlarından birisi, Türk ulusunu tanımlama ve inşa etmekle ilgilidir. Bu, sadece dönemin Türkiye'sinin sorunu değildir. Ulus devlet modelinde kurgulanan dönemin diğer toplumları için de mevcut süreçler oldukça benzer bir içerikle yaşanmıştır. Bizim sorumuz, Türkiye özelinde bu süreç yaşanırken, Türk romanının aldığı tavır ve iktidarın söylemini destekleme biçimini anlamaya yöneliktir. Görünen odur ki, iktidara yakın roman yazımı Türk ulusunun oluşumunda fonksiyonel bir rol üstlenmiş ve ilgili içeriğin oluşturulmasında üzerine düşeni yapmaya çalışmıştır.

Çalışma, temel savını 1937 yılında basımı yapılan M. Turhan Tan'ın *Hürrem Sultan* romanı aracılığı ile gerçekleştirmeye çalışacaktır. Roman, gerek konu seçimi gerekse de konuyu ele alış biçimiyle dönemin iktidarının söylemini içerisinde barındırır. İktidara yakın tarih yazımı bağlamında, Osmanlı Devleti'nin ele alınış biçimiyle bahsi geçen romanın düşünsel birlikteliği gözle görülür bir benzerlik taşır. Her iki yazında da Osmanlı Devleti bilinçli bir şekilde olumsuz inşa edilir. Bu söylem, döneminin gereğidir. Çünkü iktidar, kendi perspektifinde yeni bir rejim kurmuştur ve Osmanlı mirası ile barışık değildir. Romanda, Osmanlı Devleti, konjonktürden bağımsız ve soyutlanarak ele alınır. Kurumsallaşamayan Osmanlı Devleti'nin yönetim erkini niteliksiz ve toplumun refahını düşünmeden kendi çıkarlarını önceleyerek hareket eden karakterler alır. Bununla birlikte, romanda Türk olmayan unsurlar devlete zarar verme görevlerini yerine getirmekle eserde bulunurlar. Özellikle son söylem, eserin yazıldığı dönemin hakim söylemi olup, Türk ulusunun ötekilerinden gayrimüslimlerin olumsuz inşa edilmesine yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet, Ulus İnşası, Kemalizm, Roman, *Hürrem Sultan*.

Cumhuriyet Kadının Modern Mesleği Olarak Edebiyatımızda “Daktilo Kız” Temsilleri

Dr. Öğr. Üyesi Bahanur GARAN GÖKŞEN

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla başlayan ulus inşa sürecinde -bilhassa 1930'lardan itibaren- kadın haklarında kaydedilen gelişmelerle eğitim seviyeleri yükselen kadınların, toplumsal ve ekonomik alanlarda görünürlüğü artmış, yeni meslek dallarının doğmasıyla da iş hayatına dâhil oluşları hızlanmıştır. Erken Cumhuriyet döneminde kadınların iş hayatında varlığını güçlendiren öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler dışında kadınlar arasında yeni bir meslek dalı olarak ilgi gören daktilograflık; basın ve edebiyat tarihinde de “daktilo kız” adıyla derin izler bırakmıştır.

1920'lerden 1960'lara kadar daktilo kızlara odaklanan eserlerin çevrilerek gazete ve dergilerde yayımlanması, dönemin ünlü yazarlarının daktilograf olarak çalışan kadınlarla röportajlar yapması, daktilo kızların hayatını anlatan şiirlerin, romanların ve hikâyelerin kaleme alınması basında olduğu gibi edebiyatta da meslek sahibi kadın karakterlerin temsiline çöğalmasına vesile olurken “daktilo kız” tipinin kültür hayatımızda önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Erken Cumhuriyet döneminde basın organları aracılığıyla daktilo kızların bu denli öne çıkarılması, ulus inşasında öncelikle “anne” olarak görevlendirilen kadının, annelik rolü dışında modern bir meslek üzerinden toplumsal hayattaki görünürlüğü artırılması amacına da hizmet etmiştir. Daktilo kızlara odaklanan roman ve hikâyelerin yazılmasıyla da kadınlar arasında bu mesleğe olan rağbet artmış; daktilo kurslarının açılması, daktilo kullanmaya ilişkin çeşitli yarışmaların düzenlenmesi ve daktilo öğrenmeye dair yayınların çoğalmasıyla daktilograflık bir meslekten ziyade toplumsal ve kültürel bir fenomene dönüşmüştür.

Edebiyatımızda daktilo kız temsilleri şiir, roman ve hikâye türlerinde öne çıkmaktadır. Şiir türünde Ahmet Cemal Nâbedit'in Vakit gazetesinde 1930 yılında “Daktilo Hanımlar” adıyla yayımladığı şiir, ulaşılabilen ilk metindir. Yine 1949 yılında Ulus gazetesinde şairin ismine yer verilmeden yayımlanan “Genç Daktilo” adlı şiir de daktilograf olarak çalışan kadınları konu almaktadır. Daktilo kızları merkeze alan romanlar bağlamında ise bazılarının kitap olarak yayımlandığını, bazılarının ise süreli yayınlarda tefrika olarak kaldığını söylemek gerekir. Bu bağlamda yaptığımız araştırmamız neticesinde 1923-1960 yılları arasında ana karakteri veya yan karakteri daktilo kız olan 27 romanın yazıldığı tespit edilmiştir. Ziya Şakir'in Bizim Daktilo (1932), Kadircan Kafılı'nın Daktilo (1935), Mehmet Asaf'ın Daktilo Güzelinin Aşk Macerası (1939), Reşat İleri'nin Güzel Daktilo (1955) romanları dışında Aka Gündüz, Burhan Cahit Morkaya, Muazzez Tahsin Berkant gibi yazarlar da romanlarında daktilo kızlara geniş yer ayırmıştır. Benzer şekilde daktilo kızlara odaklanan onlarca hikâye yazıldığını söylemek mümkündür. Bu hikâyelerin bir kısmı kitaplara alınırken pek çoğu da süreli yayınlarda kalmıştır. Kitaplarda yer alan daktilo kız hikâyeleri arasında Sadri Ertem'in “Bay Virgül” hikâyesi daktilo kızlara odaklanan ilk hikâyedir. Muzaffer Buyrukçu'nun “Savaş”, Mehmet Seyda'nın “Allahlık Feyzi Bey”, Muazzez Tahsin Berkant'ın “Daktilonun Günahı”, Halikarnas Balıkcısı'nın “Pazen Don” daktilo kızları anlatan diğer hikâyelerdir. Ahmet Hidayet, Hatice Süreya [Vâlâ Nurettin], Ercüment Ekrem Talu, Suat Derviş, Cahit Sıtkı Tarancı, Hikmet Feridun Es gibi yazarların hikâyeleri ise süreli yayınlarda kalarak kitaplaşmayan daktilo kız hikâyeleridir.

Erken Cumhuriyet döneminde iktidar mekanizmalarının ulus inşasında kadınlara biçtiği roller ve kadınlardan beklentileri çerçevesinde edebî eserlerdeki “daktilo kız” tipi ele alındığında, yazarların pek çoğunun eserlerinde iktidarın toplumda oluşturmak istediği eğitimli ve meslek sahibi modern kadın imajının özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Bu bildiride söz konusu eserlerdeki daktilo kız tipleri üzerinden iktidarın oluşturmak istediği modern kadın imajının ayrıntıları irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Daktilo Kız, Şiir, Roman, Hikâye, Erken Cumhuriyet Dönemi.

Ulusun Cinsiyetini Romanlar Üzerinden Okumak: Erken Cumhuriyet Dönemi Romanlarında Kadınlık ve Erkeklik Nasıl Kuruldu?

Doç. Dr. Tülin URAL

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Bildiride erken Cumhuriyet döneminde yazılmış bir dizi roman üzerinden toplumsal cinsiyet kodlarının nasıl inşa edilmiş olduğu ele alınacaktır. Bu bağlamda evrensel modernlik ve kendine özgü, başka hiçbir millete benze-
mez atıflarla işleyen tikel bir kimliğin taşıyıcısı olarak milliyetçilik arasındaki içkin çelişkilerin çözümlenmesinde
toplumsal cinsiyetin kilit önemi ve nasıl etkin ve yaratıcı bir biçimde tartışıldığı erken Cumhuriyet döneminden
bazı kanonik ve kanon dışı romanlar üzerinden örneklendirilerek sunulacaktır. Bu romanlarda kadın ve erkek
karakterlerin nasıl kurulduğu ve ilişkileri, (yozlaşmış) züppelik ve (hakikî) kimlik, Doğu(luluk) ve Batı(lılık) vb. te-
malar etrafında analiz edilecektir. Bildiri sadece Yakup Kadri, Peyami Safa gibi yazarlar tarafından oluşturulmuş
ana dalga kurgular üzerinde değil, Suat Derviş özelinde, bu kurgunun kıyısında kalmış metinler üzerinde de
duracaktır. Buradan devamla ilgili alanda belli bir söylemsel çoğulluk (ya da alternatif söylemler) olduğu ortaya
konacaktır.

Tüm bu söylenenlerden de anlaşılıyor olmalı ki sunum modern toplumun başat anlatı biçimi olan romanın ve
bizatihi hikâye etmenin, kimliklerin kurulmasında ve benliklerin inşasında etkin ve başat bir rol oynadığı varsayı-
mı üzerine kurulacak ve romanlardaki karakterizasyonun yüzeysel okuması ile örülecektir. Böylelikle kadınlık ve
erkeklik kodlarının asimetrik inşasının millî kimliğin ve hayal edilen bir cemaat olarak ulusun oluşumunda nasıl
merkezî bir rol oynadığı incelenecektir. Sonuç olarak 'Türk olma'nın nasıl hem de 'belli özelliklere haiz kadınlar
ve erkekler olmak', 'kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkileri belli kodlar ve senaryolar etrafında kurmak' anlamı-
na geldiği, daha da ötesinde böyle kadınlar ve erkekler olmanın Türklüğün sınırlarını çizdiği, dolayısıyla millete
ilişkin tahayyül ve duyguların hem de cinsiyet kodlarına referansla oluştuğu, öte yandan tüm bu alanda diyalojik
sızıntıları da halen duyabileceğimiz gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet Dönemi, Roman, Toplumsal Cinsiyet, Millî Kimlik.

Erken Cumhuriyet Dönemine Üç Kadın Yazarın Hikâyelerinin Merceğinden Bakmak: Nezihe Muhiddin, Şükûfe Nihal ve Suat Derviş

Prof. Dr. Feryal SAYGILIGİL

İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Bu çalışmada ele alınan kadın yazarlar Nezihe Muhiddin (1889–1958), Şükûfe Nihal (1896–1973) ve Suat Derviş'tir (1901–1972). Kentsoylu sınıftan gelen ve yaşları da birbirine yakın olan bu kadın yazarların üçü de nevi şahsına münhasır; yaşamları ve yazdıklarıyla birlikte dönemi anlamak açısından kayda değer temsili şahsiyetlerdir. Sözü geçen kadın yazarlar kimi zaman milliyetçi, düzen yanlısı, gelenekçi bir üslup kullansalar da -ki Şükûfe Nihal ve Nezihe Muhiddin öyledir ve yolları kesişmiştir. Sıra dışı olan Suat Derviş'tir: Onun hikâyelerinde dışarıda bırakılan, görülmeyen ve özne olmaya çalışan kimliklerin, dilediğince yaşamak ile yükümlülükler, isyan etmek, saygı görmek ya da sevilme arasındaki gerilimlerini, bumetinlerinin satır aralarını okuyarak anlayabiliriz. Bu nedenle de kadınların yazdıklarını yaşam güzergâhlarını da ihmal etmeden okumak gerekir. Kadınların ait oldukları sınıfları, etnik kimlikleri, birikimleri, deneyimleri önemlidir. Ulus-devlet yaratma sürecinde kadınlar için kurgulanan ve onlar tarafından da içkinleştirilen kimliklerin (annelik, ev kadınlığı, çalışan kadın gibi) nasıl oluştuğunu, özne olamamanın taşıdığı anlamları ve modern öznenin kuruluş sürecinde dışarıda kalan, kıyıda, dışsallaştırılmış, aile içinde yer almayan özneleri tanıyabilirsek eğer; yaşanılanları, geçmişi ve bugünü anlamak mümkün olabilir. Dolayısıyla sözü geçen üç kadın yazarın hikâyelerinde nereye, nasıl baktıkları, kimi ve neyi önemsedikleri ya da görmezden geldikleri toplumsal normların sınırında ya da dışında kalanların bilgisine ulaşmak anlamında çok önemlidir.

Bu çalışmada sözü geçen üç kadın yazarın hikâyelerinde öne çıkan karakterler ve temalar ışığında yazarların neyi dert ettiğini anlamaya çalışarak, ulus-devlet kurgulanırken onun neresinde olduklarını tartışmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Ulus İnşası, Kadın Edebiyatçılar, Hikâye.

KATILIMCILARIN ÖZGEÇMİŐLERİ

Ürün ŞEN SÖNMEZ

2005 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, 2006 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programından mezun oldu. 2012 yılında Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı programındaki doktorasını tamamladı. 2023 yılında Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında doçent unvanı aldı. Türk Romanında Kötülük ve 1980 Sonrası Kadın Yazarların Romanlarında Annelik adlı iki kitabı, Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine çevirileri ve çeşitli derleme kitaplara yazdığı kitap bölümleri mevcuttur. Halen, İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmakta, Modern Türk edebiyatı, milliyetçilik, toplumsal cinsiyet, kötülük, annelik, çocuk edebiyatı, postmodernizm alanındaki çalışmalarını sürdürmektedir.

Nazan YASAN

Felsefe dalındaki lisansını Uludağ Üniversitesi'nde tamamladı. Formasyon eğitimini 2021 yılında aynı okuldan aldı. Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisi. Halen Özel Kozmos Yazılım Anadolu Lisesi'nde felsefe öğretmenidir.

Dilan ALP

Dilan Alp, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanındaki lisansını İstanbul Arel Üniversitesi'nde tamamlamış ve yine aynı üniversitede, sosyoloji alanında yüksek lisans öğrencisidir. Şu an bir kamu kurumuna bağlı Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nde, sahne sorumlusu olarak görev yapmaktadır.

Sultan MAKAR

Sosyoloji Bölümü lisans eğitimini Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde tamamladı. Aynı üniversitenin, Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimini bitirdi. Halen, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir.

Eda KARATAŞ

Sosyoloji ve psikoloji dallarındaki lisans öğrenimini İstanbul Arel Üniversitesi'nde tamamladı. Halen İstanbul Arel Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir. Aynı zamanda İstanbul Arel Üniversitesi'nde Öğrenci Danışmanı olarak görev almaktadır.

Efe ARIK

Sosyoloji lisans derecesini Boğaziçi Üniversitesi'nden, yüksek lisans (2003) ve doktora (2011) derecelerini Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden almıştır. İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Doğan GÜNDÜZ

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü'nde lisans, Conservatoire National Des Arts et Métiers (Paris) Teknoloji Tarihi Bölümü'nde yüksek lisans yaptı. İstanbul'da yaşayan yazarın çocuk kitapları Can Çocuk ve Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkıyor. Gündüz'ün çocuk edebiyatına ve bu alanın tarihine ilişkin çalışmaları farklı dergi ve mecralarda yayımlanmaktadır.

Hayati TÜFEKÇİOĞLU

Lisans ve yüksek lisans derecelerini İstanbul Üniversitesi'nde tamamladı. 1993'te aynı okulun Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden "Sosyolojik Açından Gazete ve Osmanlı Gazeteciliğinin Temellen-dirilmesi" başlıklı teziyle doktora derecesini aldı. Uzun yıllar İstanbul Üniversitesi ve Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Gecekonduyan Varoşa Bir Toplumsal Dönüşüm Örneği Bayramtepe (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yay., 2015), İstanbul'da Sosyal Dönüşümün Sokak İsimlerine Yansıması (Doğu Kitabevi Yay., 2021), Kitle İletişiminin Soyağacı (Doğu Kitabevi Yay., 2021) başlıklı eserleri yayımladı. 2015 yılından bu yana İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesidir.

Bahadır VURAL

Bahadır Vural, sosyoloji dalındaki lisans ve yüksek lisans öğrenimini MSGSÜ'de tamamladı. Doktora derecesini de aynı okuldan 2017 yılında aldı. Hâlen İstanbul Arel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Beyhan Uygun AYTEMİZ

Bilkent Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisansını, aynı üniversitenin Türk Edebiyatı Bölümü'nde yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. Edebiyat kuramları, kadın araştırmaları, sömürgecilik, milliyetçilik ve şarkiyatçılık üzerine çalışmaktadır.

Suat YAZAN

Yüksek lisansını 2017’de, coğrafya alanında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde tamamlamıştır. Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü araştırma görevlisidir. Ankara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü’nde doktora yapmaktadır ve ilgi alanları arasında coğrafya tarihi ve felsefesi ile Türk coğrafyacılığı bulunmaktadır.

Erdem BEKAROĞLU

Yüksel lisans (2006) ve doktora (2011) derecelerini coğrafya dalında Ankara Üniversitesi’nden almıştır. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü öğretim üyesidir. İlgi alanları arasında coğrafya tarihi ve felsefesi, Cumhuriyet dönemi Türk coğrafyacılığı ile antroposen bulunmaktadır.

Süleyman YELOCAĞI

1980 yılında Gaziantep’te dünyaya geldi. İlk, orta ve lise eğitimini sırasıyla Gaziantep, Kahramanmaraş ve Çankırı’da aldı. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi bölümünde “1908-1934 Osmanlı-Türk Romanında İdeolojik Değişim” isimli doktora teziyle yüksek eğitimini tamamladı. Hâlen, Artvin Çoruh Üniversitesi Tarih bölümünde akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Bahanur GARAN GÖKŞEN

2010 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda başladığı yüksek lisans programını 2013 yılında bitirdi. Aynı yıl Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda başladığı doktora programını 2018 yılında tamamladı. 2018 yılından beri İstanbul Arel Üniversitesi’nde öğretim üyesidir. Edebiyat kuramları ve eleştirisi, toplumsal cinsiyet çalışmaları, sakatlık çalışmaları, süreli yayınlar ve Türk tiyatro tarihi çalışma alanları arasındadır.

Tülin URAL

Boğaziçi Üniversitesi sosyoloji bölümünden mezun oldu. Aynı üniversiteye bağlı Atatürk Enstitüsü'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı. Mart 2008'de Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde, Prof. Meral Özbek danışmanlığında yazdığı "1930-1939 arasında Türkiye'de Adab-ı Muaşeret, Toplumsal Değişme ve Gündelik Hayatın Dönüşümü" adlı tezi savunarak doktor ünvanı aldı. Çeşitli üniversitelerde tarih ve sosyoloji alanında dersler verdi. Çeşitli dergilerde makaleler ve kitap bölümleri yazdı. İletişim Yayınları Meral Özbek'e armağan kitaplarının editörlüğünü Bahadır Vural ile birlikte üstlendi. 'Yerli ve Milli Sırlar: Modern Türkiye'ye Edebiyat Üzerinden Bakışlar' adlı kitabı Alfa Yayınları, 'Sofranın Sergüzeşti: Türkiye'de ve Dünyada Yeme İçme Kültürü' adlı kitabı Everest Yayınları tarafından basıldı. En merak ettiği meseleler zihniyet dünyalarımızda geçmişten bugüne kalan köklü kodların neler olduğu ve nasıl dönüştüğü. Gündelik hayat, roman, popüler kültür, adab-ı muaşeret gibi alanlarda bu kodların peşine düşmeye çalışıyor 21 yaşındaki Çınar'ın ve 8 yaşındaki Derin'in de annesi.

Feryal SAYGILIGİL

Güliz Sağlam'la birlikte Kafesteki Kuş Gibiydik (Desa Direnişinde Kadınlar) (2009), Bölge (2010) ve Kadınlar Grevde (2010) isimli belgeselleri çekti. Gülebilir miyiz Dersin? (Beyhan Uygun-Aytemiz'le birlikte, İletişim Yayınları 2016), Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları (Dipnot Yayınları, 2016), Kadınlar Hep Vardı (Dipnot Yayınları, 2017), Affetmenin Politikası (Dipnot Yay., 2023) isimli derlemeleri; Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Feminizm (Nacide Berber'le birlikte, İletişim Yayınları, Kasım 2020) cildinin editörlüğünü yaptı. Kâinata Bir Nokta: Nüzhet Gökdoğan (Kültür Üniversitesi Yayınları, 2010) ve Bir Kadın Grevi (Güldünya Yayınları, 2018) isimli kitapları bulunmaktadır. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün öğretim üyelerindedir.

Erol KÖROĞLU

Lisans ve yüksek lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Propagandadan Milli kimlik İnşasına: Türk Edebiyatı ve Birinci Dünya Savaşı, 1914-1918 başlıklı teziyle Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nden doktora derecesini aldı; 2004'te bu tezin kitaplaştırılmış versiyonuyla Afet İnan Tarih Araştırmaları Ödülü'nü kazandı. Selim Sırrı Kuru'yla Sözdən Yazıya: Edebiyat İncelemeleri (1994), Nüket Esen'le Hayata Bakan Edebiyat: Adalet Ağaoğlu'nun Yapıtlarına Eleştirel Bakışlar (2003) ve Merhaba Ey Muharrir!: Ahmet Mithat Üzerine Eleştirel Yazılar (2006) başlıklı derlemeleri yayına hazırladı. Çok sayıda Türkçe ve İngilizce dergi makalesi ve kitap bölümü yayımladı. Hâlen Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Mehmet Fatih USLU

Lisans derecesini Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden ve yüksek lisans derecesini aynı okulun Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nden aldı. 2011 yılında Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü'nden doktorasını aldı. 2006-2008 yılları arasında Sabancı Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2008-2009'da Venedik Ca'Foscari Üniversitesi'nde, 2009-2010'da Harvard Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak bulundu. Çatışma ve Müzakere: Osmanlı'da Türkçe ve Dramatik Edebiyat başlıklı araştırması İletişim Yayınları'ndan, Fatih Altuğ ile beraber hazırladığı Tanzimat ve Edebiyat: Osmanlı İstanbulu'nda Modern Edebi Kültür adlı derleme Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlandı. İngilizce, İtalyanca ve Ermenice'den kitaplar ve makaleler çevirdi. Çalışma alanları arasında, modern roman ve tiyatro, tür kuramı, iktisat ve edebiyat, 19. yüzyıl Osmanlı edebiyatı ile Ermenice ve Türkçe modern edebiyatların karşılaştırmalı incelenmesi bulunan Uslu, Koç Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde ders vermektedir.

T.C. İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

KEMAL GÖZÜKARA YERLEŞKESİ

Türkoba Mahallesi, Erguvan Sokak, No: 26/K
34537 Tepekent-Büyükçekmece / İstanbul

CEVİZLİBAĞ YERLEŞKESİ

Merkez Efendi Mahallesi, Londra Asfaltı No: 1/3
34015 Cevizlibağ-Zeytinburnu / İstanbul

HAZIRLIK SINIFI - LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kartaltepe Mah. Çarşı Sok. No:1
34295 Sefaköy-Küçükçekmece / İstanbul

0850 850 27 35 | www.arel.edu.tr | arel@arel.edu.tr